

מים חיים

וְלָקַחוּ לְטָמֵא מֵעֵפֶר שְׂרֵפֶת הַחֹטָאֵת וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל כָּלִי : (במדבר יט ז).

וַיִּחַפְרוּ עֲבָדֵי יִצְחָק בְּנַחַל וַיִּמְצְאוּ שָׁם בְּאֵר מַיִם חַיִּים : (בראשית כו ט).

וַצֹּה הַכֹּהֵן וְשָׁחַט אֶת־הַצֹּפֹר הָאֶחָת אֶל־כַּלְיֵי־חַרֶשׁ עַל־מִיִּם חַיִּים : (ויקרא פרק יד ה).

וְחִטָּא אֶת־הַבֵּית בְּדָם הַצֹּפֹר וּבְמִיִּם חַיִּים וּבְצֹפֹר הַחֵיָה וּבְעֵץ הָאֶרֶז וּבְאֵזָב וּבְשֵׁנֵי הַתּוֹלְעֹת : (ויקרא יד נב).

וְכִי־יִטְהַר הָזָב מִזֹּבָו וְסָפַר לוֹ שִׁבְעַת יָמִים לְטַהֲרָתוֹ וְכִבֵּס בְּגָדָיו וְרַחֵץ בְּשָׂרוֹ בְּמִיִּם חַיִּים וְטָהַר : (ויקרא טו יג).

כִּי־שִׁשְׁתִּים רְעוּת עֶשֶׂה עִמִּי עֲזָבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים לְחַצְב לָהֶם בְּאֵרוֹת בְּאֵרֵי נְשָׁבְרִים אֲשֶׁר לֹא־יָכְלוּ הַמַּיִם : (ירמיהו ב יג).

וַהֲיָה בַיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מִיַּם־חַיִּים מִירוּשָׁלַם חָצִים אֲלֵהֶם הַקְּדֻמוֹנִי וְחָצִים אֲלֵהֶם הָאֲחֵרוֹן בְּקִיץ וּבְחֹרֶף וַהֲיָה : (זכריה יד ח).

מַעַן גָּנִים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנִזְלִים מִן־לְבָנוֹן : (שיר השירים ד טו).

רמב"ם הלכות מקוואות פרק ט⁹

שש מעלות במקוואות זו למעלה מזו.¹⁰ הראשון, מי נְבָאִים¹¹ ומי בורות שיחין ומערות, וכיוצא בהן ממים המכונסין בקרקע ... הרי הן בחזקת טהורין וכשירין לעשות מהן עיסה הטבולה לחלה וליטול מהן לְיָדִים ...

¹ הרבה "מים חיים" יש לנו במקרא, אלה של מצוות פרה אדומה אינם הראשונים. אבל מגלגלים זכות ע"י זכאי וטהרה ע"י טהרה ומהמים החיים של מי חטאת הניתנים אל כלי, ניצוק גם אנו מעט מים חיים של אגדה ומדרש ונחלקם בשמחה. מצוות פרה אדומה ודיניה הם נפלאים וקשים וממשה עד שלמה ועד משה הם נעלמים ונסתרים (ראה דבריני [חוקה חקתי גזירה גורתי](#) בפרשת חוקת), לפיכך נתגדר בעולמה של האגדה ונתחקה אחר המופע של "מים חיים" במקרא ובמדרש.

² זהו אזכור "מים חיים" הראשון בתורה, הבארות שחפר יצחק, לאחר שאת הבארות שחפר אברהם סתמו הפלישתים. וגם באר זו שחפר יצחק ומצא, לא הניחו לו הפלישתים ליהנות ממימיה החיים ורבו עליה עד שנהפך שמה לטונה. אך במדרשים, באר זו היא ראש ומקור לכל המים החיים האחרים, באגדה ואפילו בהלכה.

³ אזכור מים חיים הבאים הם בספר ויקרא דווקא (אזכורם בספר שמות הוא דרך המדרש כפי שנראה). מים חיים הם מרכיב חשוב בטהרת המצורע וזכורים פעמיים בתחילת פרק יד בספר ויקרא. ראה פירוט תהליך זה במשנה מסכת נגעים פרק יד. באופן סמלי טובלים את הציפור החיה בדם הציפור השחווטה ובמים החיים ומשלחים אותה לחופשי. רש"י, בעקבות המדרש מסביר שפטפט הציפורים והציפור הנשלחת חופשית מסמלת את לשון הרע שמשלתח ויכול לעמוד כאן "ולהרוג ברומא" (ויקרא רבה כו ב), אבל אפשר שהציפור המשולחת חופשי, לאחר שהוטבלה בדם הציפור השחווטה ששוב לא תעוף, ובמים המסמלים את החיים, מסמלת את יציאתו לחופש של המצורע מהסגר שהיה נתון בו ומתן הזדמנות לחיים חדשים.

⁴ "מים חיים" מוזכרים גם בהמשך הפרק - שלוש פעמים - בתהליך טהרת צרעת הבית. אותה צרעת שעליה אמרו חכמים שלא הייתה ולא עתידה להיות: "בית המנוגע לא היה ולא עתיד להיות. למה נכתב? אלא לומר לך: דרוש וקבל שכר" (תוספתא נגעים פרק ו הלכה א). ראה דבריני [לא היה ולא עתיד להיות](#) בפרשת ראה. אבל מים חיים יש כאן בשפע וכן בטהרת הזב, ככתוב להלן בויקרא טו יג: "וכי־יטהר הזב מזובו וְסָפַר לוֹ שִׁבְעַת יָמִים לְטַהֲרָתוֹ וְכִבֵּס בְּגָדָיו וְרַחֵץ בְּשָׂרוֹ בְּמִיִּם חַיִּים וְטָהַר". המים החיים מטהרים ומרפאים.

⁵ טהרה שלישית במים חיים היא של זב שנרפא. אלא שכאן לא מדובר על הזאה, על הבית או על המצורע, אלא בטבילת כל הגוף במים החיים, מה שמכונה בלשון חז"ל "ביאת מים" (מצורע טובל גם כל גופו, לאחר הזאת המים החיים, אבל לאו דווקא במים חיים). בין בדבר שהיה בעולם ובין שלא, בין מקצת גופו ובין כולו, המים החיים מטהרים ומרפאים.

⁶ כך קובל ירמיהו על עם ישראל שעזב את הקב"ה שהוא מקור מים חיים ובחר בתחליף של בורות נשברים שלא רק שאינם מקור מים, היינו מעיין, אלא שגם אינם יכולים להכיל מים שיינתנו בהם. ובפרק יז פסוק יג הוא חוזר על הביטוי, בדבריו: "מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל ה' כְּלֵעֲזָבֶיךָ יִבְשׁוּ יְסוּרֵי יְסוּרֵי בְּאֶרֶץ יִקְתְּבוּ כִּי עֲזָבוּ מְקוֹר מַיִם־חַיִּים אֶת־ה' ". הקב"ה איננו רק מקור מים חיים אלא גם 'מקווה ישראל' במשמעות משולשת של מקווה מקום כינוס מים, מקווה שמטהר את הטמאים ומקווה מלשון תקווה.

⁷ דווקא על פסוק זה באו דרשות מהן ניתן ללמוד שהצירוף 'מים חיים' אינו סמיכות מילים שיוצרות מונח ששמו 'מים חיים' (להבדיל ממים שאין בהם חיות כמו מים מלוחים ומוכים שנראה להלן), אלא שם תואר. חיים הוא שם תואר למים. כמאמר מדרש אבות דרבי נתן נוסח א פרק לד, כשהוא מונה את עשרה או שנים עשר הדברים שהם 'חיים': "עץ נקרא חיים ... חכם נקרא חיים ... מים נקראו חיים, שנאמר ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים (זכריה יד ח)". כל מים הם חיים, מי יותר ומי פחות. מי לשתייה ומי לרחצה.

⁸ ליושבי הארץ נראה מקום זה מוכר, למרגלות הר החרמון השופע מים, כמו שמורת דן. פרשני שיר השירים והמדרשים לוקחים את הפסוק למשמעויות סימבוליות כגון התורה, שנמשלה למים, ונוזלת (מזילה) מהלבנון הוא בית המקדש (שיר השירים רבה ד א).

⁹ נפתח בדבר הלכה. דברי רמב"ם אלה מושתתים על משנה מסכת מקוואות פרק א. אין למסכת זו תלמוד, לא בבלי ולא ירושלמי ודברי רמב"ם אלה מקבילים למשנה, בתוכן ובמבנה. נעזרנו בפרוש קהתי למשנה.

¹⁰ למים יש כח מטהר, כאשר הם מכונסים במקווה בקרקע. ראה לשון הרמב"ם בראש הלכות מקוואות: "כל הטמאין, בין אדם בין כלים, בין שנטמאו טומאה חמורה של תורה, בין שנטמאו בטומאה של דבריהן, אין להן טהרה אלא בטבילה במים הנקוים בקרקע". אלא שיש הבדלים ודרגות של "מקוואות" ובהתאם לכך גם בסוגי הטומאות שניתן להיטהר בהם באותן מקוואות.

¹¹ גבאים. מקווה מים קטן שנוצר בד"כ לאחר הגשם ואין בו שיעור ארבעים סאה ולפיכך איננו 'מקווה טהרה', אבל מימיו טהורים.

למעלה מהן, מי תמצית¹² שלא פסקו, אלא עדיין הגשמים יורדין וההרים בוצצין והן נמשכין ונקווים ... הרי הן כשרין לתרומה וליטול מהן לידים ומטביל בהן את המים שנטמאו ... למעלה מהן, מקוה שיש בו מ' סאה מים שאינם שאובין שבו טובל כל אדם טמא¹³ ... ובו מטבילין את כל הכלים הטמאים ואת הידים שמטביליו לקודש ... למעלה מזה, המעיין שמימיו מועטין והרבו עליו מים שאובין, שוה למקוה שאין מטהרין במים הנמשכין ממנו אלא במים הנקוין ועומדין ... למעלה מזה, המעיין שלא נתערב בו מים שאובין אבל מימיו מופכים, כגון שהיו מימיו מרים או מלוחים ... למעלה מזה, המעיין שמימיו מים חיים, שבהן בלבד טובלים בו הזבים הזכרים ולוקחין מהן לטהרת המצורע ולקדש מי חטאת.¹⁴

אבות דרבי נתן נוסחא א פרק לא

רבי יוסי הגלילי אומר: כל מה שברא הקב"ה בארץ, ברא באדם. מְשָׁלוּ משל, למה הדבר דומה? לאחד שנטל את העץ ומבקש לצור צורות הרבה ואין לו מקום לצור ויש לו צער. אבל המצייר בארץ [מצייר] והולך ומבדיל הרבה הרבה.¹⁵ אבל הקב"ה ... בחכמתו ובתבונתו ברא את כל העולם כולו וברא את השמים ואת הארץ עליונים ותחתונים ויצר באדם כל מה שברא בעולמו.¹⁶ ... נחלים בעולם נחלים באדם - אלו דמעות [של אדם]. חומות בעולם חומות באדם - אלו שפתותיו של אדם. ... אשכולות בעולם אשכולות באדם - זה דדיו של אדם. ... בורות בעולם בורות באדם - זה טיבורו של אדם. מים חיים בעולם מים חיים באדם - זה דמו של אדם.¹⁷

מסכת ברכות דף נו עמוד ב

אמר רבי חנינא: הרואה באר בחלום - רואה שלום, שנאמר: "ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים".¹⁸ רבי נתן אומר: מצא תורה, שנאמר: "כי מוצאי מצא חיים" (משלי ח לה) וכתב הכא: "באר מים חיים".¹⁹ רבא אמר: חיים ממש.²⁰

¹² תמציות בלשון המשנה, בדומה למי גבים אבל שעדיין יורדים מים מההרים ומתווספים אליהם, כפי שמוסבר בהמשך. זו רמה שנייה. מדרגה זו ואילך מועילה הטהרה לאדם. עד כאן, רק לכלים ולנטילת ידיים (לא לקודש, היינו לטהרה של קדשים).

¹³ והוא מסיים שם בהבדל החשוב בין מקווה למעיין: "מה בין מעיין למקוה? המקוה אינו מטהר אלא במ' סאה והמעין מטהר בכל שהוא. המקוה אינו מטהר אלא באֶשְׁבוּרִין (במים מכונסים) והמים הנחלים ממנו אינן מטהרין, והמעין מטהר בזוחלים. המקוה לא תעלה בו טבילה לזבים, והמעין אם היו מימיו מים חיים הזב טובל בהן". ולא באנו כאן ללמד הלכות מקוואות וטהרה, רק להראות שמעיין מים חיים היא הדרגה הגבוהה ביותר. רק במים חיים אפשר לטהר זב ומצורע ולהכין מי חטאת. ומי מעיין חיים, בשל זרימתם וחיותם המתמדת, אינם צריכים כינוס של ארבעים סאה.

¹⁴ האדם נברא מהאדמה (מהארץ) ובאדמה ניתן לצור צורות רבות ובנוחיות, מאשר לגלף בעץ.
¹⁵ כאן מתחיל המדרש לפרט רשימה ארוכה של דברים שיש בטבע (בעולם) ומקבילות כנגדם בגוף האדם: יער כנגד שיער, רוח כנגד החוטם (האף), רקיע כנגד הלשון, סוסים כנגד השוקיים, גבעות כנגד העגבות ועוד ועוד.

¹⁶ הדם הוא המים החיים שהקב"ה "נתן אל כלל" - אל האדם שברא. ואם כך, אולי יש סימבוליות במגע של המים החיים עם דם הציפור, לומר לך שניתן להחיות מחדש את "דם החיים" שנפסקו - יש תמיד תקנה, יש טהרה ורפואה. ולעצם הדימוי של האדם כמיקרוקוסמוס של העולם (או העולם כמיקרוקוסמוס של האדם), ראה תנחומא בפרשת פקודי, בה אנו עומדים, סימן ג: "ללמדך שהמשכן שקול כנגד כל העולם וכנגד יצירת האדם שהוא עולם קטן. כיצד? כשברא הקב"ה את עולמו כילוד אשה בראו". טבור האדם ברגע הלידה מושווה שם אל אבן השתייה ממנה נברא העולם. ראה גם פירוש אבן עזרא על הפסוק: "ויברא אלהים את האדם בצלמו, בצלם אלהים ברא אותו - כי האדם עולם קטן, או העולם אדם גדול", וכן פרק עה בחלק א במורה נבוכים לרמב"ם, בהשוואה המפורטת של גוף האדם עם העולם (וההפך). וגם מאמר חז"ל: "כל המאבד נפש אחת כאילו איבד עולם מלא וכל המקיים נפש אחת כאילו קיים עולם מלא" (סנהדרין לז ע"א), מקבל משמעות חדשה. הקבלה לקחה מוטיב זה ופיתחה אותו מאד, אבל נראה שהוא שייך לתרבות הכללית ושורשיו בפילוסופיה היוונית, בחיבור בין המיקרו-קוסמוס והמקרו-קוסמוס. ראה גם ציור [האדם הויטרובי](#) של ליאונרדו דה-וינצ'י והשווה עם בראשית רבה כד ב על אדם הראשון שמילא את כל העולם. וכל המחכימו עוד בעניין זה יבורך.

¹⁷ לאחר שמלאנו חובתנו לקריאת התורה בפרשת פרה השבת, ולאחר שהקדמנו במדרש מעיין חיים של בריאת העולם והאדם, הגם שאינו במקרא, הגענו אל המים החיים הראשון שנזכר במקרא. על בסיס "באר מים חיים" שחפרו ובנו עבדי יצחק, רואה ר' חנינא בכל באר המופיעה בחלום, סימן לשלום. הטבת חלום היא דבר נאה ומקובל, בפרט בתקופת חז"ל ומים ושלוש הולכים נאה ביחד. אך לא ברור איך ר' חנינא יכול להתעלם מהמשך הפסוקים שם שבאר זו הפכה שמה לשטנה אחרי המריבה שעשו פלישתים עליה. ואגב חידה: איפה באמת יש קשר (בדרשה) בין שלום ובין מים? (רמז, פרשת נשא).

¹⁸ רבי נתן מעדיף לקשר את הבאר שאדם רואה בחלומה עם התורה. שהרי הבאר מכילה מים חיים ו"מרבח תורה מרבח חיים" (אבות ב ז), וכן: "נמשלה תורה כסם חיים" (קידושין ל ע"ב), וכן: "דברי תורה חיים לעולם" (דברים רבה ז ג) ואין צורך להאריך בקשר של תורה וחיים. אבל מדרש בראשית רבה (סד ח) ממקד את באר המים החיים כנגד חומש מסוים בתורה: "כמה בארות חפר אבינו יצחק? ... רבנן אמרי: חמש, כנגד חמישה ספרי תורה: ויקרא שם הבאר עשק - כנגד ספר בראשית, שבו נתעסק הקב"ה וברא את העולם. ויקרא שמה שטנה - כנגד ספר ואלה שמות, על שם וימרו את חייהם בעבודה קשה. וימצאו שם באר מים חיים - כנגד ספר ויקרא, שהוא מלא הלכות רבות".

¹⁹ שמע רבא את כל פתרונות חלום הבאר שאמרו קודמו והוא מציע פתרון משלו: הרואה באר בחלומה - רואה חיים. חיים כפשוטם. אולי כמו המים החיים של הבריאה, הדם הזורם בגוף בעלי החיים ונותן להם כח וחיות. וכברכה: "מחיה חיים" (יומא עא א).

ספרי במדבר פרשת חקת פסקא קח ד"ה ונתן עליו

"ונתן עליו מים חיים אל כלי", במי מעיין הכתוב מדבר. אתה אומר במי מעיין הכתוב מדבר, או אינו מדבר אלא במים שהם חיים לעולם? אעפ"י שאין ראיה לדבר זכר לדבר, שנאמר: "ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים" (בראשית כו יט), הא מה תלמוד לומר: "ונתן עליו מים חיים" - במי מעיין הכתוב מדבר.²¹

אבות דרבי נתן נוסח א פרק לג

בשעה שעמדו אבותינו על הים אמר להם משה: קומו עברו. אמרו לו: לא נעבור עד שנעשה הים נקבים נקבים. נטל משה מטהו והכה על הים ונעשה נקבים נקבים...²² אמר להם משה: קומו עברו. אמרו לו: לא נעבור עד שנעשה לפנינו נאדות. נטל משה את המטה והכה על הים ונעשה נאדות, שנאמר: "נצבו כמו נד נוזלים" (שם טו ח). ... והיו הנודות מושכין שמן ודבש לתוך פיהן של תינוקות והן יונקין מהן, שנאמר: "ויניקהו דבש מסלע" (דברים לב יג). ויש אומרים: היה יוצא להם מים חיים מן הים ושותין בתוך הגזרים, לפי שמימי הים מלוחים הן, שנאמר: "נוזלים". ואין נוזלים אלא מתוקים, שנאמר: "באר מים חיים ונוזלים מן לבנון" (שיר השירים ד טו).²³

בראשית רבה פרשת וירא, פרשה מח סימן י

"יוקח נא מעט מים" (בראשית יח ד)²⁴, ר' אלעזר בשם ר' סימאי: אמר הקב"ה לאברהם: אתה אמרת: "יוקח נא מעט מים", חייך שאני פורע לבניך במדבר וביישוב ולעתיד לבוא. זהו שכתוב: "אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה" (במדבר כא יז) - הרי במדבר. בארץ כנען מנין? "ארץ נחלי מים עינות ותהומות יוצאים בבקעה ובהר" (דברים ח ז). לעתיד לבוא מנין? תלמוד לומר: "והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים" (זכריה יד ח).²⁵

²¹ בהבנת מדרש זה נעזרנו בפירוש ר' דוד פארדו ששלח לנו פרופ' שלמה נאה. בחלקו הראשון (שורה ראשונה ורבע עד סימן השאלה), מעלה המדרש את האפשרות (הוא אמינא) שאולי מים חיים של פרה אדומה אינם בהכרח מי מעיין, אלא מים בכלל שנותנים חיות לעולם. ראה הערה 7 לעיל על שתי האפשרויות לקרוא את צמד המילים מים חיים. אולי אדרבא, מי גשמים שמשקים את הארץ כולה ונותנים חיים לכל, עדיפים על מי מעיין ונחל שמשקים איזור מוגבל. והרי זו תכונתה של ארץ ישראל, בניגוד למצרים: "למטר השמים תשתה מים" (דברים יא יא, ראה דברינו למטר השמים תשתה מים בפרשת עקב). התשובה היא בדרך של דרשה מהבארות של יצחק. שם אמנם הם חפרו למצוא מים, אבל חפרו בנחל, במקום של מים זורמים. וגם בשרו ליצחק: "מצאנו מים", שניתן להבין שהגיעו אל מקור הנביעה. ואם כך, אפשר גם להבין את הריב של הפלישתים שלא היו מוכנים שמקור הנחל יהיה בחזקתו של יצחק והוצרך לכרות עליה ברית בשבועה (באר שבע). ראה בהקשר זה את הדין הקשה והמיוחד של מעיין שמספיק רק לעיר אחת שחיים ואפילו כביסתם קודמים לחיי העיר השנייה (נדרים פ ע"ב, תוספתא בבא מציעא יא לו). הבארות האחרות, שבסוף לא רבו, על האחרונה לפחות, היו בארות רגילות ולא כתוב בהם 'מים חיים'. ועדיין, כפי שהרב פארדו מעיר יש כאן חידוש שבאר נובעת דינה כדן מעיין למי חטאת ואם כך גם לשאר הדברים שזקוקים למים חיים לטהרתם. לחידוש זה יש סיוע גם מהפסוק בשיר השירים: "מִעַן גַּיְמִים בָּאָר מִיַּם חַיִּים וְנַזְלִים מִן־לְבָנוֹן - באר ומעיין ביחד. נקווה שהבנו ופירשנו נכון מדרש ספרי זה וכל המחכימו בו ומעירונו בעיניך, יבורך.

²² השמטנו כאן קטע ארוך שבו בני ישראל מסרבים להיכנס לים: "לא נעבור עד שנעשה הים בקעה לפנינו ... עד שנעשה לפנינו גזרים גזרים ... עד שנעשה לפנינו מדבר ... פירושים פירושים ... סלעים סלעים ועוד". מדרש זה שייך למדרשים על סרבנותם (היסוסם) של בני ישראל לקפוץ לים סוּם וכבר הארכנו לדון בנושא זה בדברינו [וימרו על ים סוף](#) בפרשת בשלח.

²³ לאחר המים החיים של פרשת פרה ושאר טהרות, של בריאת האדם, תורה ובארות יצחק, הגענו אל מים החיים של קריעת (חציית) ים סוף. במקרא כתוב "קפאו כמו נד נוזלים" וזה מספיק לדרשן על מנת לחבר את הנוזלים של ים סוף עם הנוזלים של שיר השירים: "באר מים חיים ונוזלים מן לבנון" ולהסיק שבנוסף לפלא הגדול של קריעת הים, אירעו 'ניסים קטנים' בדרך, כאשר לבני ישראל יצאו מים חיים (מתוקים) מתוך נד הים שקפא. ראה דברינו [נצבו וקפאו](#) בשביעי של פסח בו הבאנו את מדרש מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דויהי פרשה ד שהוא כנראה המקור לאבות דרבי נתן הנ"ל: "עשרה נסים נעשו לישראל על הים. נבקע הים ונעשה כמין כיפה ... נחלק לשנים עשר גזרים ... נעשה הים יבשה ... נעשה כמין טיט ... נעשה פירורין פירורין ... נעשה סלעים סלעים ... נעשה גזרים גזרים ... נעשה ערימות ... נעשו כמו נד, שנאמר: "נצבו כמו נד נוזלים". הוציא להם זיכרי מים מתוקים מתוך מלוחים, שנאמר: "ויוצא נוזלים מסלע ויורד כנהרות מים" (תהלים עח טז).

²⁴ דברי אברהם למלאכים בתחילת פרשת וירא.

²⁵ אם המקרא מתחיל ביצחק שחפר ומצא באר מים חיים, המדרש נותן את הקרדיט לאברהם. הכל מתחיל באבי האומה. בזכות מעט מים של אברהם, בא כל שפע המים ביציאת מצרים, בהליכה במדבר, בהתנחלות בארץ וגם לעתיד לבוא כשמקור המים החיים יהיה ירושלים. מים אלה יזינו לא רק את המעינות, הנחלים ומקווי המים והאגמים, אלא גם את הים הגדול! את האוקיינוס. ראה מדרש הניחומים בפסיקתא רבתי (איש שלום) פסקא לג - אנכי אנכי הוא מנחמכם, אשר הופך את ים הצרות והשבר לים של רפואה וגאולה: "כי גדול כים שברך מי ירפא לך (איכה שם ב יג) - אמר רבי חילפא דרומיה: אילו אומר: כי גדול כמת שברך, לא היה להם לישראל תקומה. אלא שאומר: כי גדול כים שברך. מה הים מצפה לרפואה אף ישראל מצפים, כשיבנה בית המקדש והמים יוצאים מתחת בית המקדש, כמה שכתב: והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני וחציים אל הים האחרון (זכריה יד ח). והם נכנסים לאוקיינוס וממתקים אותו, כמה שכתוב: כי באו שמה המים האלה ורפאתיהו (יחזקאל מ"ז ט). ואוקיינוס יוצא לים ומרפא אותו. הוי: מי ירפא לך - מי שהוא מרפא מכת הים, הוא מרפא מכתך". הים הוא השבר הגדול וגם המרפא הגדול. ראה גם כל המדרשים על התשובה שנמשלה לים משום שהוא גם הדבר הגדול והפתוח תמיד (איכה רבה ג ס, פסיקתא דרב כהנא פסקא כד ועוד).

מדרש תהלים (בובר) מזמור כג

"על מי מנוחות ינהלני". אמר ר' שמואל: יש מים שנאים לשתות ואין נאים לרחוץ. ויש מים שנאים לרחוץ ואין נאים לשתות. אבל מי הבאר, נאים לשתות ונאים לרחוץ; נוח לעצם ומרפא לנפש, שנאמר: "על מי מנוחות ינהלני".²⁶

שבת שלום**מחלקי המים**

מים אחרונים: נסיים בכבודה של פרשת פרה. ירושלמי מסכת מגילה פרק ג הלכה ה: "רבי לוי בשם רבי חמא בר חנינה: בדין הוא שתקדום החודש לפרה. שבאחד בניסן הוקם המשכן ובשני נשרפה הפרה. ולמה פרה קודמת? שהיא טהרתן של כל ישראל".

²⁶ ראה שם גם כל התיאור הדמיוני על תקופת המדבר: "הבאר היה מעלה להן מיני דשאים, ומיני בשמים ... והיה ריחו נודף מסוף העולם ועד סופו ... וכל אלו מהיכן היו, מן מעין גנים באר מים חיים". ואנו נסתפק להתנהל על מי מנוחות מידי שבת בשבתו ומועד במועדו ולקיים "יוקח נא מעט מים" ולחלקו לכל צמא.